

# ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Η **Αναγέννηση** προέρχεται από τα συνθετικά *ri-* «ξανά» και *nascere* «γεννιέμαι» (αγγλικά: *Renaissance*, ιταλικά: *Rinascimento*, γαλλικά: *Renaissance*)

Η καλλιτεχνική επανάσταση που ξεκίνησε στις πόλεις-κράτη της Βόρειας Ιταλίας τον 14<sup>ο</sup> αιώνα και εξαπλώθηκε στην υπόλοιπη Ευρώπη, τοποθετείται προσεγγιστικά ανάμεσα στο 14<sup>ο</sup> και το 17<sup>ο</sup> αιώνα.

Ως πολιτιστικό κίνημα, βοήθησε στην άνθηση της λογοτεχνίας, της επιστήμης, της τέχνης, της θρησκείας και της πολιτικής επιστήμης.

Η Αναγέννηση αποτέλεσε τη γέφυρα μεταξύ του Μεσαίωνα και της Σύγχρονης Εποχής. Αν και κατά την περίοδο της Αναγέννηση υπήρξαν επαναστατικές καινοτομίες σε πολλά πνευματικά πεδία, καθώς και κοινωνικές και πολιτικές αναταραχές, είναι κυίως συνυφασμένη με τα ρεύματα που διαμορφώθηκαν στο χώρο της τέχνης, αλλά και τη συμβολή παν-επιστημόνων.όπως ο Λεονάρντο ντα Βίντσι και ο Μιχαήλ Άγγελος, οι οποίοι ενέπνευσαν τον όρο *Homo Universalis* (Καθολικός Άνθρωπος).

- Ο ουμανισμός που επικρατεί, δεν είναι αυτή καθαυτή φιλοσοφία, αλλά περισσότερο ένας τρόπος αναζήτησης της γνώσης.
- Οι ουμανιστές μελέτησαν τα αρχαία κείμενα από το πρωτότυπο, εκτιμώντας τα, συνδυάζοντας τη λογική σκέψη και την εμπειρική παρατήρηση. Η ουμανιστική εκπαίδευση βασιζόταν στο πρόγραμμα της «*Studia Humanitatis*», της μελέτης δηλαδή πέντε πεδίων: της ποίησης, της γραμματείας, της ιστορίας, της ηθικής φιλοσοφίας και της ρητορικής. Παρόλο που οι ιστορικοί δυσκολεύονται να δώσουν ακριβή ορισμό του ουμανισμού, οι περισσότεροι αποδέχονται *«έναν ορισμό της μέσης οδού... το κίνημα με στόχο της ανάκτηση, ερμηνεία και αφομοίωση της γλώσσας, γραμματείας, μεθοδολογίας μάθησης και αξιών της αρχαίας Ελλάδας και της αρχαίας Ρώμης»*.
- Οι ουμανιστές αποθέωσαν την *«ανθρώπινη ευφυΐα... τη μοναδική και ασυνήθιστη δύναμη του ανθρώπινου μυαλού»*.

Εκδηλώθηκε σε όλους τους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας. Στην τέχνη έχει την έννοια του ξαναζωντανέματος της αρχαίας τέχνης της Ρώμης και της Ελλάδας.

Καθοριστικό ρόλο έπαιξαν οι αριστοκράτες-προστάτες. Η εκκλησία προστάτευε τις τέχνες.

Οι καλλιτέχνες εξαρτώνταν ολοκληρωτικά από προστάτες των τεχνών, ενώ οι τελευταίοι χρειάζονταν χρήματα για να συντηρούν ιδιοφυϊείς ανθρώπους.

- Αντλεί την έμπνευση της από την αρχαία παράδοση που αναθεωρείται από το πνεύμα της εποχής.
- Κέντρο της τέχνης είναι ο άνθρωπος και ιδιαίτερη έμφαση δίδεται στο χώρο και στη φύση που ζει ο άνθρωπος.
- Η ανθρώπινη ανατομία, αλλά και η διατύπωση των νόμων της προοπτικής, οδήγησαν σε μορφές γεμάτες εκφραστικότητα στις κινήσεις και στις χειρονομίες τους, που διακρίνονται για την έντονη σωματική τους «παρουσία».

- Η ζωγραφική χαρακτηρίζεται από την αγάπη στην απόδοση του όγκου
- της λεπτομέρειας.
- Η απεικόνιση της ομορφιάς και της φύσης, με ένα ποιο ανανεωμένο τρόπο που αναδεικνύουν τα αξιώματα της αισθητικής, διαφαίνονται στα έργα των Ντα Βίντσι, Μικελάντζελο και Ραφαήλ
- της προοπτικής,
- του φωτός και της σκιάς, (χαρακτηριστικό παράδειγμα ο Λεονάρντο ντα Βίντσι, που μελετά την ανατομία του ανθρώπινου σώματος)
- Γενικά διακρίνεται για την οξύτητα της παρατήρησης.
- Το χρώμα υποτάσσεται στο σχέδιο. Δεσπόζει η ευθεία και το επίπεδο. Η κίνηση είναι εσωτερική.
- Θέματα αντλούνται από τη Βίβλο, την ιστορία και τη μυθολογία της Ρώμης και της Ελλάδας. Υπάρχουν σκηνές της σύγχρονης ζωής με αποθέωση το γυμνό σώμα.
- Η γνώση αυτή μεταφέρθηκε και στο σχέδιο, τη ζωγραφική και τη γλυπτική, όπως πιστοποιούν με τον καλύτερο τρόπο ο *Άνθρωπος του Βιτρούβιου* του Λεονάρντο ντα Βίντσι ή τα περίφημα χαρακτηριστικά του Άλμπρεχτ Ντύρερ.

# Αρχιτεκτονική

- Ο Μπρουνελέσκι έδωσε μορφή στο αναγεννησιακό στυλ που μιμήθηκε και βελτίωσε τις κλασσικές φόρμες
- Αναβίωση των Ρωμαϊκών προτύπων με κύρια στοιχεία τις μαθηματικές αναλογίες και την "καθαρότητα" στις γεωμετρικές μορφές.
- Αξιοσημείωτο είναι το γεγονός πως οι αρχιτέκτονες της αναγέννησης συνδέονται με τις δημιουργίες τους, σε αντίθεση με την μεσαιωνική περίοδο όπου οι αρχιτέκτονες είναι τις περισσότερες φορές άγνωστοι.
- Στην Αναγέννηση, η αρχιτεκτονική δίνει έμφαση στις οριζόντιες γραμμές και επιδιώκει την αρμονία στην τελική σύνθεση. Επιπλέον υπάρχει έντονο το στοιχείο της διακόσμησης, με θέματα δανεισμένα από την αρχαιότητα, τα οποία διανθίζουν τις προσόψεις και το εσωτερικό. Οι θόλοι των κτιρίων, εμπνευσμένοι πιθανά από το ρωμαϊκό Πάνθεον, είναι σημαντικό χαρακτηριστικό της αναγέννησης. Σημαντικά δείγματα αρχιτεκτονικής - κυρίως θρησκευτικών ναών - εντοπίζονται ως επί το πλείστον στην Ιταλία (για παράδειγμα ο Άγιος Πέτρος στη Ρώμη) και λιγότερο στο υπόλοιπο της Ευρώπης.

- Εκπρόσωποι
- Λεονάρντο ντα Βίντσι,
- Μποτιτσέλι,
- Ουτσέλο (προοπτική)
- *Ντονάτο Μπραμάντε*
- *Φιλίππο Μπρουνελέσκι*
- *Άλμπρεχτ Ντύρερ*
- *Φρα Αντζέλικο*
- *Πιέρο ντέλλα Φραντσέσκα*
- *Τζορτζόνε - πραγματικό όνομα Zorzo da Castelfranco*
- *Μιχαήλ Άγγελος*
- *Ραφαήλ*
- *Πάολο Ουτσέλλο- πραγματικό όνομα Paolo di Dono*
- *Τζόρτζιο Βαζάρι*
- *Βερονέζε κ.α*



# ΜΑΝΙΕΡΙΣΜΟΣ

- Προέρχεται από την ιταλική λέξη *Manierismo*).
- Είναι το καλλιτεχνικό ρεύμα που αναπτύχθηκε κατά την τελευταία περίοδο της Αναγέννησης και ειδικότερα το χρονικό διάστημα, από τη δεκαετία του 1520 ως το 1600 περίπου. Ο Μανιερισμός αναπτύχθηκε στην Ιταλία με κέντρα τη Ρώμη και τη Φλωρεντία και αποτέλεσε κατά κάποιο τρόπο μία αντίδραση στην αισθητική της ώριμης Αναγέννησης, σηματοδοτώντας παράλληλα την μετάβαση στην μπαρόκ εποχή.
- η τέχνη του 16ου αιώνα δεν ανήκε απόλυτα ούτε στα αναγεννησιακά πρότυπα αλλά ούτε και στο μεταγενέστερο μπαρόκ.

- Χαρακτηρίζεται απο τη πολυπλοκότητα στη σύνθεση, η επιτήδευση στην απόδοση της ανθρώπινης έκφρασης καθώς και η κατάργηση των αρμονικών αναλογιών της Αναγέννησης, πολλές φορές μέσω της επιμήκυνσης των ανθρώπινων χαρακτηριστικών ή με τη χρήση εξεζητημένων στάσεων.
- Σε αντίθεση με τα αναγεννησιακά ιδεώδη, τα οποία αναζητούσαν την ρεαλιστική απεικόνιση των φυσικών αναλογιών, οι εκφραστές του μανιερισμού απεικονίζουν υπερβολικά παραμορφωμένες φιγούρες προκειμένου να καλλιεργηθεί μία συναισθηματική ένταση. Επιπλέον, οι «καθαρές» φόρμες της Αναγέννησης εγκαταλείπονται, καθώς συχνά το κυρίως θέμα προβάλλεται σε δεύτερο πλάνο μετατοπίζοντας τη δράση αλλού και δημιουργώντας την αίσθηση της σύγχυσης.

# ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

- Η αισθητική του μανιερισμού παρεκκλίνει από τα αναγεννησιακά πρότυπα ενσωματώνοντας διαφορετική λιθοδομή και συνήθως βαρείς αρμούς ανάμεσα στις πέτρες των κτισμάτων. Χαρακτηριστικό δείγμα μανιεριστικής αρχιτεκτονικής αποτελεί η Villa Farnese στην περιοχή Carparola, κοντά στην πόλη της Ρώμης.